

MÉRFÖLDKÖVEK A METEOROLÓGIAI TÁRSASÁG TÖRTÉNETÉBEN MILESTONES IN HISTORY OF THE HUNGARIAN METEOROLOGICAL SOCIETY

Dunkel Zoltán

Magyar Meteorológiai Társaság, 1024 Budapest Kitaibel Pál utca 1., dunkel.z@met.hu

Összefoglalás. A Magyar Meteorológiai Társaság 90 éves története során igyekezett megvalósítani az alapítók által 1925-ben megfogalmaztak. Az előadás néhány történeti tény felidézése mellett felsorolja azokat tényeket, amelyek alapján képet lehet kapni a Társaság múltbeli és jelenlegi működéséről.

Abstract. The Hungarian Meteorological Society during its 90 years long history always wanted to realize goals were formulated by the founder in 1925. The presentation shows few historical events and summarizes the facts could represent the activity of the Society in the past and nowadays.

Az alapítás ötlete. A Magyar Meteorológiai Társaság létrehozásának gondolata sokkal később került elő, mint a Nyugat-Európai országokban, elég, ha csak az osztrák társaság 1865-ös megalakulására gondolunk. Az ötlet egy veszett háború után, hazánk második legnagyobb infúziója idején merült fel. Réthly Antal többek között az-

zal érvelt a társaság megalakításának szükségessége mellett (Szász, 2000), hogy amikor a legnagyobb bajok jelentkeznek, akkor kell legjobban szervezkedni: „Evvél a társasággal sok olyan célt érhetünk el és küzdhetünk ki az intézetnek, amit az igazgatóság hivatalosan, vagy maga a testület nem érhet el. Ilyen pl. a meteorológia és klimatológiai felsőbb oktatásának kérdése hazánkban. Ilyen az intézet hathatósabb elismerése és támogatása az állam részéről. Szükségesnek tartotta, hogy a megalakítandó társaság ne legyen tisztán tudományos, sem pedig tisztára népszerű. A mi viszonyainknak megfelelően egy középutat kell választani és olyképp megalakítani a tiszt

kart és a választmányt, hogy abban a vezetés mindenképp a meteorológusok kezében maradjon.” Réthly szerint kívánatos, hogy a legkülönbözőbb érdekkörök kerüljenek bevonásra a társaságba és ennek megfelelően egy nagyobb választmány megalakítását, mert az emberi hiúságára is kell számítani. Előrelátó szavak. Az alapító ülésen Tolnay Lajos nagy ékesszólással kifejtette, hogy feltétlenül helyesli azt, hogy végre megalakítsák a Meteorológiai Társaság, annál is inkább, mert meggyőződése sze-

rint evvel a társasággal idővel egy olyan szervezet nyer a Meteorológiai Intézet, amely feladataiban valóban nagyban segítségére lesz. Az első alapszabály egyértelműen rögzítette azt a ma is időszerű nézetet, hogy a Meteorológiai Társaságot nem kizárólag tudósok csoportja, hiszen ennek a feladatnak a későbbi évtizedekben önálló szervezete lett a Magyar Tudományos Akadémia keretén belül. Természe-

tesen hangsúlyozni kell, hogy a társaságban a tudósok ott vannak, de rajtuk kívül különböző jogokkal felruházott képviselők is helyet kaptak, akik a közélet más-más területén tevékenykednek és munkájuk a meteorológiához közvetlenül vagy közvetve kapcsolódik. Minden intézmény működésének elengedhetetlen feltétele a megfelelő anyagi háttér, s ez akkor se volt biztosítva. Az 1925-ös megalapításnak is az adott indítást, hogy külföldön már évtizedekkel ezelőtt keletkeztek meteorológiai társulatok, amelyek azóta sikeresen dolgoznak. Nálunk is régen felmerült ez a gondolat, de az igazi kezdeményezés csak akkor indult meg. Lehet, hogy az az időpont sem

volt különösen kedvező, de az egyetlen meteorológiai folyóiratunk érdekében úgy látták az alapítók, hogy a megalakulásnak meg kell történni. A Időjárás című meteorológiai folyóirat Héjas Endre szerkesztésében akkor már 28 éve jelent meg a Meteorológiai Intézet kiadásában, azonban az intézet nehéz anyagi helyzete miatt a folyóirat további megjelentetését nem tudta vállalni. A Meteorológiai Társaság létrejöttének fő mozgatója az Időjárás megmentése volt. Tipikus magyar történet! A kísérlet

1. táblázat: A Társaság elnökei és főtitkárai

ELNÖKEI		FŐTITKÁRAI	
Róna Zsigmond	1925-1939	Réthly Antal	1925
		Hille Alfréd	1925-1929
		Réthly Antal	1930-1931
		Massányi Ernő	1931-1934
		Réthly Antal	1934-1944
Cholnoky Jenő	1939-1944		
Réthly Antal	1945-1948	Aujeszky László	1945-1949
Kenessey Kálmán	1949		
Aujeszky László	1950-1951	Albert László	1951
Fekete Zoltán	1952-1954	Bodolai István	1952-1953
Dési Frigyes	1955-1959	Kéri Menyhért	1954-1959
Hille Alfréd	1960-1963		
Dési Frigyes	1964-1973	Szakály József	1960-1980
Béll Béla	1974-1980		
Szász Gábor	1980-1990	Simon Antal	1980-1990
		Mersich Iván	1990-1992
Ambrózy Pál	1990-2006	Hallamáné Lépp Ildikó	1992-1993
		Major György	1994-2002
		Gyuró György	2002-2010
Major György	2006-2010		
Dunkel Zoltán	2010-	Tarczay Klára	2010
		Radics Kornélia	2010-2014
		Németh Ákos	2010-

Tiszteletbeli elnökök: Béll Béla (1985-1988), Tóth Géza (1988-1995), Zách Alfréd (1995-2003), Szász Gábor (2003-)

azonban sikeres volt, hiszen az Időjárás túlélte, s most már újból az Intézet, illetve jogutódjának, a Szolgálatnak a kiadásában immár impakt faktoros folyóiratként nemzetközileg is ismert kiadvány. Az Időjárás egyébként 1944 első feléig, mint a Magyar Meteorológiai Társaság folyóirata jelent meg, az év második felétől már, mint a Magyar Meteorológiai Társaság és a Magyar Országos Meteorológiai és Földmágnességi Intézet hivatalos lapja. Ez az állapot maradt fenn egészen 1957 végéig. Az Országos Meteorológia Intézet hivatalos lapja volt 1958-tól napjainkig⁴. Az induló anyagi alapokhoz komolyan hozzájárul, hogy az alakuló ülésen Tolnay Lajos kijelentette, hogy a társaság megalapítási költségeire legnagyobb készséggel bocsát rendelkezésre 1, azaz egymillió koronát⁵ és amennyiben ez nem volna elég, szükség esetén még kipótolja az összeget. Az Időjárással kapcsolatban kijelentette, hogy a társadalomra és elsősorban a tudományos körökre hárul a feladat, hogy a kultúra épületében egy téglá kihullását megakadályozza. Hogy ez a segítség hatásosabb legyen, az új Társaság nem fog tisztán a meteorológia művelésére szorítkozni, hanem igyekezni fog felölelni minden rokon szakma művelését és az ezekre vonatkozó ismereteket széles rétegekben fogja terjeszteni. Ezen cél sikere érdekében szükségessé válik olyan körök bevonása is az új Társaságba, amelyek valamilyen kapcsolatban vannak a meteorológiával, mindegy, hogy ez a kapcsolat elméleti vagy gyakorlati jellegű. Ez a célkitűzés a megalapításkor úgy tűnik szinte teljesen megvalósult, a későbbiek során mintha halványodott volna a széleskörű meteorológia iránti érdeklődők összegyűjtése. Az alakuló ülésen képviseltette magát a Honvédelmi Minisztérium, a Földművelésügyi Minisztérium, a Kertészeti Tanintézet és az Országos Magyar Gazdasági Egyesület is. Jelenleg talán nem is a társtudományok és hivatali szervek bevonása tűnik a legfontosabb feladatnak, hanem a magán meteorológiai cégek és amatőr, vagy ha úgy jobban tetszik a nem hivatásos, de érdeklődő és elkötelezettek bevonása a társasági és a meteorológiai szakmai közéletbe. Az első közgyűlésen elfogadták az alapszabályt, s megválasztották az elnököt, főtitkárt valamint a választmányi tagokat. A 1. táblázatban felsoroljuk az eddig szolgált elnököket és főtitkárokat. A 2014-2018-as időszakra megválasztott tisztségviselőket pedig a jelen szám főtitkári összefoglalójában (Németh, 2015) találjuk meg. A társaság díszelnököt is választott Darányi Ignác nyugalmazott földművelésügyi miniszter személyében. Az alapító ülésen 54-en jelentek meg, mondhatjuk, hogy az alapító atyák száma ötvennégy (Réthly, 1925). Az Időjárás ugyanabban a számban leköszölte a tagok listáját is, amelyen 126 név szerepel. Közülük kettő alapító tag⁶, ugyanakkor több intézmény, gazdasági társulat is tagként

szerepel (Egyetemi Földrajzi Intézet, Debrecen vagy Károlyi László uradalma).

A Társaság célja és tevékenysége. 1925-ben alapított Magyar Meteorológiai Társaság célja

- a meteorológia művelése,
  - a közművelődés emelése a meteorológiai ismeretek terjesztésével,
  - a környezetvédelmi tudatformálás,
  - és az új kutatási eredmények széleskörű ismertetése.
- Törekszik arra, hogy előmozdítsa
- a hazai meteorológiai kutatás eredményeinek közkinccsé tételét,
  - a meteorológia különböző szintű oktatását,
  - az általános műveltség meteorológiai elemeinek gazdagítása és továbbfejlesztése terén végzett munkát.

Céljai elérése érdekében a Társaság közhasznú tevékenységeket végez, nevezetesen

- előadó- és vitautalásokat szervez,
- állandó és alkalmi munkabizottságokat hoz létre,
- együttműködik más egyesületekkel és intézményekkel,
- szakosztályokat és területi (megyei, városi) csoportokat szervez és működtet,
- nemzetközi kapcsolatokat épít ki,
- javaslatokat dolgoz ki, rendszeresen megjelenő szakmai tájékoztatót ad ki.

A szakmai tevékenység szinterei az előadóülések, a választmányi ülés, a közgyűlés és az évről-évre tartott Vándorgyűlés. A felsorolt tevékenységeket természetesen nem egyforma gyakorisággal és súllyal végzi a Társaság. A 2010–14-es időszakban (a jelenleg hatályos alapszabály szerint négy évenként van tisztújítás) 118 különböző társasági összejövetelre került sor, aminek döntő többsége előadóülés volt. Választmányi ülés általában két-háromszor van évente, amikor a Társaság szervezeti ügyeit, anyagi helyzetét, s nem utolsósorban a Társasági díjak odaítélését vitatják meg a Választmány tagjai. Az utóbbi években, nem nagy örömmel, többször kellett az Alapszabályt módosítani, a külső jogszabályi környezet változása miatt. Ez is a Választmány feladata volt elsősorban, de a hivatalos döntést a Közgyűlés mondta ki, a Választmány javaslatára. Arra is volt példa, hogy rendkívüli közgyűlést kellett összehívni a sürgető határidő miatt alapszabály ügyben. Ha nem szükséges Társasági döntés (határozat), akkor az évről-évre tartott közgyűlési ranggal. A Vándorgyűlés szép, s eddig mindig megtartott hagyománya Társaságnak, amelyre két évenként kerül sor. A Vándorgyűlés gerincét rendszerint valamilyen előre kiválasztott téma köré csoportosított előadások sorozata adja, de színtere a társasági együttlétnek, a szakmai és szakmán kívüli barátkozásnak, általában közös vacsora és kirándulás keretében (2. táblázat).

A legfontosabb, leggyakoribb Társasági működési forma az előadóülés. Egy-egy előadóülés keretében egy vagy több szakmai, sokszor tudományos előadás hangzik el, de van példa úti beszámolóra vagy egyszerű tájékoztatóra. Az előadó ülések megszervezése és tartalommal való megtöltése általában a szakosztályok vagy területi csoportok feladata. Szakosztály megszervezése szint egyidős a Társasággal. Az első szakosztály az Aerológiai Szak-

⁴ A LÉKGÖR, amit 1956-ban alapítottak, 1956 és 1991 között mint az OMI majd OMSz szakmai tájékoztatója jelent meg. 1992-től az OMSz és az MMT együtt gondolja a szakmai tájékoztatót.

⁵ A világháború utáni hiperinfláció miatt a koronát 1927. január elsején a pengő váltotta fel. 1 pengő = 12,500 korona. A pengő vásárló értékének érzékelésére idézzük a régi slágert, hogy „havi kétszáz pengő fixszel, ma az ember könnyen viccel” vagy József Attilát: „s még havi kétszáz sose telt.

⁶ Rendes tag tagdíja 4 aranykorona 3 évi kötelezettséggel (=68 000 papírkorona), alapító tag 100 aranykorona egyszer s mindenkorra

osztály volt, ami 1925. február 3-án alakult meg, első elnöke Marczell György volt. Az előadóületeket jellegük-nél fogva négy kategóriába sorolhatjuk. Az első az egy-szerű, egy előadás ülés, általában egy-egy szakosztály

utóbbi időben egyre inkább népszerűvé válik. A több előadás rendezvény mindenképp hatékonyabb, mivel egy ülés alkalmával több téma is előkerülhet, s ugyanakkor valószínű, hogy a hallgatóság létszáma is nagyobb. Az

2. táblázat: A Magyar Meteorológiai Társaság Vándorgyűlései

<i>Nő</i>	<i>ÉV</i>	<i>HELY</i>	<i>TÉMA</i>
I.	1955	Szeged	Az Alföld mezőgazdaságának problémái
II.	1956	Győr	Erdőtípusok, növénytársulások és az éghajlat
III.	1957	Siófok	Balaton üdülőhelyek éghajlata
IV.	1958	Debrecen	A Hortobágy agrometeorológiája
V.	1959	Miskolc	A nehézipar meteorológiája; Szőlészet – borászat
VI.	1960	Hévíz	A balneológia problémái Hévízen
VII.	1961	Pécs	Szubmediterrán éghajlat; Bányaklíma
VIII.	1962	Veszprém	Ipari légszennyeződés hatásai, erdőkárak, erózió
IX.	1963	Siófok	Balaton üdülés és az időjárás, viharjelzés
X.	1964	Sopron	Az Alpok éghajlatmódosítása; Erdőtüzek; Fertő-tó
XI.	1965	Gyula	Öntözés; Klimatikus gyógyhelyek az Alföldön
XII.	1966	Esztergom	A Dunakanyar bio- és hidrometeorológiája
XIII.	1967	Sárospatak	Jégeső elhárítás Magyarországon
XIV.	1968	Mosonmagyaróvár	A Kisalföld agro- és öntözésmeteorológiája
XV.	1970	Szombathely	Meteorológia oktatása az általános- és középiskolákban
XVI.	1971	Kassa	A talajközeli légtér meteorológiai problémái
XVII.	1973	Keszthely	Ember és környezete kölcsönhatása
XVIII.	1975	Nyitra	Az agrometeorológia feladatai és problémái
XIX.	1977	Pécs	Jégeső elhárítás és radarmeteorológia
XX.	1979	Zólyom	Erdészeti bioklimatológia; Mikro- és városklíma
XXI.	1981	Kecskemét	Szélsőséges időjárás elleni védekezés, fagyvédelem
XXII.	1983	Pozsony	Számítástechnika és távérzékelés a meteorológiában
XXIII.	1985	Nyíregyháza	Agrometeorológiai információk hasznosítása
XXIV.	1987	Brünn	Klimaváltozások Közép-Európában
XXV.	1989	Gödöllő	Az előrejelzések hasznosítása a népgazdaságban
XXVI.	1991	Stara Lesna	Hegyvidéki meteorológia
XXVII.	1993	Debrecen	Éghajlati idősorok statisztikai problémái
XXVIII.	2000	Sopron	75 éves a Magyar Meteorológiai Társaság
XXIX.	2002	Fonyód	Megemlékezések Bacsák Györgyről, Időszerű magyar meteorológiai tudományos eredmények bemutatása
XXX.	2004	Siófok	70 éves a balaton viharjelzés
XXXI.	2006	Mátrafüred	Légköri folyamatok fizikai és statisztikai leírása
XXXII.	2008	Pécs	Megemlékezés Béll Béláról; Katonai meteorológia; meteorológia és éghajlatügy
XXXIII.	2010	Eger	A meteorológia oktatása
XXXIV.	2012	Debrecen	Meteorológiai ismeretek gyakorlati hasznosítása
XXXV.	2014	Keszthely	A meteorológia aktuális kérdései

A Társaság XVI. valamint a XVI.-XXVI. közgyűlését a Szlovák Meteorológiai Társasággal közösen rendezte.

rendezésében. A hallgatóság többsége ebben az esetben általában a szakosztály tagjai közül kerül ki. Ez a szakosztály tagság csak névleges. A belépéskor megkérdezzük a tagjelöltet, hogy melyik szakosztályhoz kíván csatlakozni. Ezt a bejelentést a tagnyilvántartásban megőriz-zük. Amíg postai úton történt az értesítés az előadó ülésekről, addig általában csak a szakosztály tagja kaptak meghívót. Amióta villanypostán történik a tagság értesí-tése, azóta a levelezési listán „mindenki” rajta van, s értesül minden szakosztály rendezvényéről. Sajnálatos mó-don megfordult a gyakorlat, akinek nincs világhálós hoz-záférése, az nem minden esetben értesül az események-ről, mert a hagyományos postai meghívók egyre ritkáb-ban kerülnek kiküldésre, általában az idősebb vagy tisz-teleti tagok vagy a személyükben érintettek kapnak nyom-atott meghívót. A következő kategória (ha egyáltalán van értelme a kategorizálásnak), amikor a szakosztály több előadástól álló szimpóziumot rendez. Ez a forma az

egy vagy a több előadás ülésre több szakosztály vagy társszervezetek közös szervezésében is sor szokott kerülni. Lényegileg nem eltérő szervezés, ha külföldi előadót hívnak meg a szakosztályok, s ebben az esetben nem magyar nyelven zajlik az előadás. Manapság ez majdnem minden esetben angol nyelvű előadást jelent. Ha a régi Időjárásokat nézegetjük, akkor a nem magyar összefoglaló mindig németül jelenik meg, néha franciául. A második világháború után azután megjelenik az orosz nyelv. Né-hány évig az Időjárás, de ekkor már rég nem a Társaság folyóirata négy nyelvű (*magyar, angol, német, orosz*) volt.

Az előadóülés legösszetettebb formája a konferencia. A Vándorgyűlések mellett a Társaság, általában egy-egy szakosztálya kezdeményezésére, akár több napos konfe-renciát is szervez. A közelmúltban két ilyen nagyobb rendezvényre került sor a társaság szervezésében, a Nap-és szélenergia szakosztály a Légkördinamikai és az Ég-

hajlati Szakosztályal valamint az MTA Légekri Erőforrás Albizottsággal együttműködve szervezte meg a Nap-és szélenergia kutatás és Oktatás című konferenciát 2014 májusában. A Társaság a Balneológiai és a Magyar Higiénikusok Társaságával közösen felújította az orvos-meteorológiai konferencia ötletét, s 2013-ban és 2015-ben Orvosmeteorológiai Konferenciát szervezett.

Szakosztályának közös VI: Vándorgyűlésén elhangzott előadások. Hévíz
Hille, A., 1964: A Balaton meteorológiájának és hidrológiájának néhány kérdése
Hille, A. és Ambrózy, P., 1965: Az erdészeti meteorológia néhány kérdése
Ambrózy, Pál., 1966: Az öntözéses gazdálkodás agrome-

3. táblázat: A Magyar Meteorológiai Társaság hazai tiszteleti tagjai

1974: *Berkes Zoltán, Hajósy Ferenc, Simor Ferenc, Takács Lajos*
1977: *Aujeszky László, Hille Alfréd, Kérdő István, Láng Sándor*
1978: *Bucsy József, Flórián Endre, Kakas József, Kulin István*
1979: *Kozma Béla, Ozorai Zoltán*
1982: *Béll Béla, Gaál Elek, Kéri Menyhért, Zách Alfréd*
1983: *Predmerszky Tibor, Szakály József*
1984: *Dobosi Zoltán, Kőrösi György, Papp László*

1985: *Csaplak Andor*
1992: *Barát József, Szász Gábor*
1997: *Justyák János, Szilágyi Tibor*
2002: *Bodolainé Jakus Emma, Czelnai Rudolf, Nagy Árpád*
2006: *Hallamáné Lépp Ildikó, Koppány György, Vissy Károly*
2010: *Ambrózy Pál, Mezösi Miklós, Mészáros Ernő*
2011: *Major György, Antal Emánuel*
2014: *Hirling György, Probáld Ferenc, Szakács Györgyné, Tanczer Tibor, Tóth Pál*

1. ábra: A magyar tiszteleti tagoknak magyar és latin nyelvű oklevelet nyújtunk át.

Kiadványok. A Társaság saját hatáskörében nem sűrűn élt a kiadvány lehetőségével. E mögött lehetnek anyagi megfontolások, de a személyi erőforrások hiánya is magyarázatot adhat erre. Néhány kiadvány a teljesség igénye nélkül:

Róna, Zs., 1925: Meteorológiai megfigyelések kézikönyve. Budapest

Aujeszky, L., 1930: Védekezés az időjárás károk ellen
MMT, 1960: Hévyzfürdő természeti viszonyai és gyógyászatának néhány kérdése. MMT és MHT Balneológiai

teológiai kérdései a Tiszántúlon
Koppány, Gy., 1969: A kisalföld agrometeorológiai és öntözésmeteorológiai kérdései

Béll, B. (ed.), 1973: Meteorologische Bezüge der Wechselwirkung Mensch-Umgebung. Keszthely

Felméry, L., 1974: Az ember és környezete kölcsönhatásának meteorológiai vonatkozásai

Felméry, L. és Zách, A., 1975: Réthly Antal emlékkönyv
MMT, 1977: Вопросы градоотвращения и радиационной метеорологии

- Szakály, J. 1980: Az MMT 50 éves. Budapest
- Koppány, Gy (ed), 1985: Proceedings of the Symposium on Current Problems of Medium and Long Range Weather Forecasts. Budapest
- MMT, 1985: A klímapotenciál és az agrometeorológiai információk népgazdasági hasznosítása. MMT és Szlovák Met Társ., Nyíregyháza
- Pusztainé Holczer M. (szerk.), 1993: Éghajlati idősorok matematikai-statisztikai jellemzésének időszerű problémái
- Simon, A., 2001: A Magyar Meteorológiai Társaság története az alapítástól az ezredfordulóig (1925-2000)
- Simon, A., 2004: Magyarországi meteorológusok életrajzi lexikonja, MMT–OMSz, Budapest pp. 132

Társasági díjak, kitüntetések. Az MMT a kiemelkedő szakmai tevékenységet különböző díjakkal honorálja, Az első társasági kitüntetés a *Hegyfok Kabos Emlékérem* volt, amit 1936-ban alapítottak kimondottan a hosszú ideje kifogástalan munkát végző észlelők számára. Az intézet igazgatójának javaslatára az MMT hozzájárulásával a legalább 20 éve éghajlati és a legalább 30 éve csapadékmérést végző észlelőket lehetett díjazni. Alapításakor 14 klíma és 42 csapadékszlelő kapta meg az emlékérmét. Hegyfok Kabos túrkevei plébános volt. Az ötvenes években valószínűleg nem mutatott volna jól egy papról elnevezett díj kiadása, így utóljára 1949-ben adták. Túrkeve város önkormányzata és a plébánia javaslatára az MMT felújította az emlékérmét, s újraöntette az eredeti minta lapján. Az újra alapított Emlékérmét 2010 óta a klímakutatásban kiemelkedő teljesítményt nyújtóknak adja át az MMT.

A *Steiner Lajos Emlékérmét*, mint a Társaság kitüntetését 1946-ban alapították. Adományozható a meteorológia tudományának fejlesztése, hazai, vagy nemzetközi elismerést szerzett meteorológiai kutatási eredmények, vagy a Társaság keretében és annak érdekében hosszú időn keresztül végzett kiemelkedően eredményes tudományos-társadalmi munka elismerésére. Elsősorban a Társaság tagjainak adományozható. Kivételes meteorológiai szakmai érdemek esetén – ha azok a hazai meteorológiai tevékenységet jelentősen támogatják, vagy előbbre viszik – rokon szakterületen alkotó, esetleg külföldi szakemberek is megkaphatják.

A *Szakirodalmi Nívódíj* célja az MMT tagjait olyan átfogó művek írására, illetve egy kötetbe szerkesztésére serkenteni, amelyek alkalmasak a meteorológia fontosságának és korszerű színvonalának széleskörű megismertetésére. A Nívódíjat a célkitűzésnek megfelelő, magyar vagy angol nyelvű, meteorológiai tárgyú, könyv, áttekinthető tanulmány vagy cikkgyűjtemény formájában megjelent művek számára lehet odaítélni, amelyek az átadásnál legalább fél, de legfeljebb öt évvel régebbiek. A legújabb közlési formáknak megfelelően csak digitális formában megjelent mű is díjazható vele.

Róna Zsigmond Alapítvány kamatai. Néhai Szabó Józsefné, született Róna Rózsa, mint az alapítványt rendelő 100.000 Ft, azaz Egyszázezer forint összegű alapítványt

egyszeri szolgáltatásként, véglegesen biztosított a Társaság, vagy adott esetben, jogutódja részére. Az alapítvány évi kamataiból arra érdemes pályakezdő meteorológus vagy meteorológusok részesülhetnek évenként átadandó jutalom formájában. A jutalom odaítélésére a Róna Zsigmond Ifjúsági Kör elnökének javaslata és a Választmány döntése alapján kerül sor évente egy alkalommal. A Róna díj kitüntetettjeit számunk egy másik írásában (*Darányi és Leelössy*, 2015) találjuk meg.

A *Berényi Dénes Emléklapot* a Magyar Meteorológiai Társaság, a Debreceni Agrártudományi Egyetem Agrometeorológiai és Agrofizikai Tanszéke és a Kossuth Lajos Tudományegyetem Meteorológiai Tanszéke közösen alapította, amely az agrometeorológia kutatásban jelentős eredményeket elérő kutatóknak; az agrometeorológia oktatásában több éven át lelkiismeretes munkát végző egyetemi oktatóknak vagy egyetemi vagy főiskolai hallgatóknak nívós agrometeorológiai témájú dolgozatáért ítélhető oda.

A *Hille Alfréd Ifjúsági Pályadíjat* a Magyar Meteorológiai Társaság az Országos Tudományos Diákkonferenciákon bemutatott meteorológiai tárgyú dolgozatok, valamint az egyetemi szakdolgozatok, illetve diplomamunkák legjobbjainak jutalmazására alapította. A társasági díjak közül a Róna és a Hille díj jár pénzjutalommal.

A Társaság *tiszteleti tagja* lehet az a magyar, vagy nem magyar állampolgár, aki a meteorológia és a rokontudományok művelése, vagy fejlesztése terén kiváló érdemekeket szerzett (*3. táblázat*). A tiszteleti tagoknak – ha megválasztásukat elfogadták – a Társaság összes ülésein, beleértve a Választmány üléseit is, megjelenési és tanácskozási joguk van. Magyar állampolgárságú tiszteleti tagok csak a Társaság tagjai közül választhatók, és számuk legfeljebb 15 lehet. Kivételesen indokolt esetben nem társasági tag is megválasztható hazai tiszteleti tagnak. A külföldi tiszteleti tagok száma legfeljebb 10 lehet (*Major*, 2015). A Választmány indítványára a Közgyűlésnek joga van a tiszteleti tagok számát megváltoztatni. A tiszteleti tagokat a Közgyűlés választja meg. A Társaság *tiszteletbeli elnöke* lehet az a magyar állampolgár, aki sok éven át bármilyen tisztségviselőként jelentősen segítette a Társaságot céljainak megvalósításában; a meteorológiát eredményesen művelte, munkásságával elismerést és tekintélyt vívott ki a maga és tudománya számára a többi tudomány és azok művelői között. A tiszteletbeli elnököt a Választmány javaslatára a Közgyűlés választja meg. A tiszteletbeli elnököt megilletik a tiszteleti tagok jogai. A tiszteletbeli elnök és a tiszteleti tagok tagdíjat nem fizetnek.

Külföldi kapcsolatok, hírünk a világban. Az MMT szervezett külföldi kapcsolataival külön cikk foglalkozik a jelen Léggör számban (*Major*, 2015). Az MMT-ről az EMS létrejötté óta születik egy-egy rövidebb tudósítás (*EMS*, 2015). A Francia Meteorológiai Társaság (*Société météorologique de France*) adott egy oldalas tájékoztatót az MMT-ről 2011-ben (*SMF*, 2011).

Működésünk anyagi háttere. Szervezeti tagságaink. A Társaság működésének anyagi alapját elsősorban a befizetett tagdíjnak kellene adni. Ez az ideális állapot sajnos a Társaság eddigi működése során szinte sosem állt elő. Mindig is fontos szerepe volt a külső támogatásnak. Az 1948-ban az országban végbement politikai fordulatok következményeként létrejött a MTESZ⁷. Az MMT is csatlakozott a Szövetséghez. Az egy rendszerbe terelt társasági működésnek előnyei is voltak (Simon, 2001). Az állami költségvetés évről évre fix összeget biztosított a Társaság működéséhez, aminek nagyobb részét ugyanakkor be kellett fizetni a különböző helyeken működő MTESZ székház terembérleti díjaként, valamint a MTESZ biztosított főállású titkárnót a Társaság részére.

A befizetett tagdíj a teljes nominális működési költségnek csak kisebb hányadát biztosította. 1990 után az állami támogatás fokozatosan csökkent, majd megszűnt. A terembérleti díjak és a főállású titkárnó bérének előteremtése egyre inkább gondot okozott a társaságnak. Rendezvényszervezésből időről időre volt némi bevétele az MMT-nek, de ez a tökéletesen csökkenő tendenciát mutatott. Az egyetlen elfogadható

lépés a MTESZ-ből való kilépés – terembérleti díj megszűnése –, s a főállású titkárnó elbocsátása volt. Ezzel a lépéssel (2012) radikálisan csökkentek az MMT kiadásai. A bevételi forrást illetően pedig jogi támogató tagokat próbálunk találni, akik valamilyen módon segítik működésünket. Az adminisztratív működést illetően pedig önkéntes alapon működtetjük a „titkárságot”, ami az elektronikus adatkezelés korában sokkal könnyebben oldható meg, mint a papíralapú időszakban. A szükséges könyvelői feladatokat pedig, számla alapján, külső cége látja el. Az anyagi háttérhez tartozik a társaság irodájának elhelyezése, a „székhely” kérdése. A MTESZ időszakban ez adott volt. Azt megelőzően, s az után is az Intézet nagylelkű támogatásának köszönhetően „székhelyünk” az intézet területén van. 2012 után először a Gillice téri telephelyen volt egy irodánk, most pedig a Kitaibel Pál utca az MMT „székhelye. Történetünk során így székhelyeink: Kitaibel Pál utca, OMFI, Anker-köz, MTESZ, Fő utca, MTESZ, Gillice tér, OMSZ-KLFI és végül Kitaibel Pál utca, OMSZ.

A szakmai együttműködést illetően a Magyarhoni Földrajzi Társaság részéről indult egy kezdeményezés, hogy a földtudományi társaságok egy közösségbe szerveződhetnének. Együtt vagy külön, mi a jobb?

A magyar meteorológus társadalom nem túl nagy létszámú, de a földtudósok együtt közel 10 ezer tagot számlálhatnak. Ekkora közösségnek adott esetben a politika döntéshozóig is elhatolhat az állásfoglalása. Ezt az elvet megértve 2014-ben csatlakoztunk a Földtudományi civil Szervezetek Közösségéhez (FÖCIK⁸). Közös rendezvényeiken, a Földtudományi Forratagon az MMT is, az OMSZ-szal együttműködve, részt vesz lehetőséget kapva arra, hogy egy nagyobb nyilvánosságot biztosító fórumot népszerűsítse a meteorológiát.

Összefoglalás. Felmerül a kérdés, hogy beszélhetünk-e eredményekről ebben a 90 évben? Azt hiszem igen! Azt kell elsőként meg említeni, hogy a Magyar Meteorológiai Társaság megvalósította azokat az alap célkitűzéseket, melyeket elődeink az alakuló közgyűlésen fontosnak tekintettek, megőriztük a továbbhaladás lehetőségének keresésére irányuló törekvést, társaságunk a maga módján igyekezett megőrizni a tudomány tisztaságát, részt vett az eredmények megismerhetővé tételében és ápolta azokat a hagyományokat, melyet elődeinktől átvettünk. Sikertől megoldani a finanszírozási gondokat, s elkerülni a csődöt. Tagságunk továbbra is támogatja a „társasági eszmét”, amennyiben létezik ilyen, s kellőképpen „örködik” a társasági élet fennmaradása felett. Ezt jól mutatja az előadók száma! Ugyanakkor tagságunk összetétele mutatja, hogy a Társaság nemcsak a tudósok szűk társulata, nemcsak a hivatásosok fóruma. Nyitott mindenki számára, aki így vagy úgy a meteorológia elkötelezettje.

Irodalom

- Darányi, M. és Leelőssy Á., 2015: Róna Zsigmond Ifjúsági Kör a Magyar Meteorológiai Társaságban. *Léggör* 60, 38-40
- EMS, 2015: <http://www.emetsoc.org/>
- Major, Gy., 2015: A Magyar Meteorológiai Társaság nemzetközi kapcsolatai. *Léggör* 60, 21-23
- Németh, Á., 2015: A Magyar Meteorológiai Társaság hírei. *Léggör* 60, 50-52
- Réthly, A., 1925: A Magyar Meteorológiai Társaság megalakulása. *Időjárás* 29, 1-3
- Simon, A., 2001: A Magyar Meteorológiai Társaság története. MMT Budapest, pp. 148
- SMF INFO, 2011: La société météorologique Hongroise (N°26, September)

⁸ FÖCIK alapító szervezetei: Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság, Magyar Földrajzi Társaság, Magyarhoni Földtani Társaság, Magyar Geofizikusok Egyesülete, Magyar Meteorológiai Társaság, Magyar Természettudományi Társaság, Országos Bányászati és Kohászati Egyesület, Szilikátipari Tudományos Egyesület.

⁷ MTESZ: Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége

2. ábra: Tagsági könyv, tagdíjbefizetést igazoló címkékkel. 1960-ban az éves tagdíj 24 forint volt. Jelenleg (2015) 3000 Ft